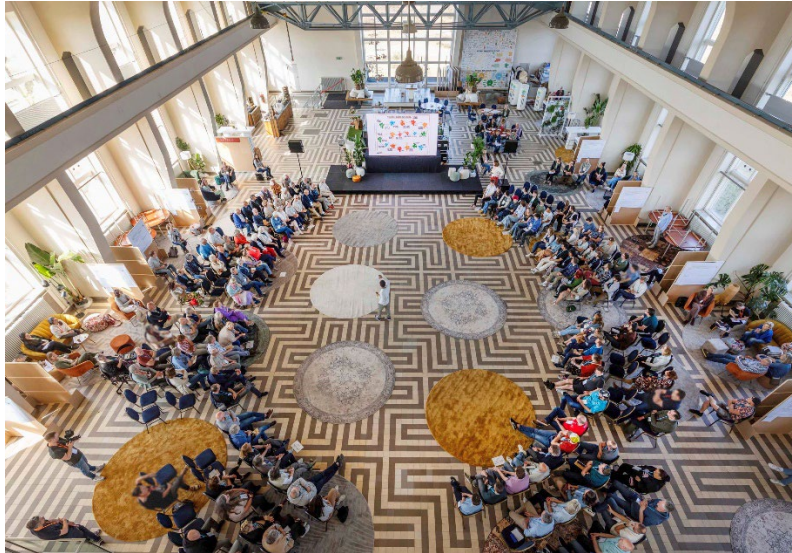

Verslag Nationaal Burgerberaad Klimaat 12 en 13 april

Op zaterdag 12 en zondag 13 april was de vierde bijeenkomst van het Nationaal Burgerberaad Klimaat. De deelnemers kwamen dit keer bij elkaar op een locatie midden op de Veluwe. Het weekend stond in het teken van het werken van de eerste versie van de aanbevelingen. Tijdens de eerste drie bijeenkomsten hebben de deelnemers vooral kennis en informatie verzameld en zijn de thema's en rode draden die zij belangrijk vinden zichtbaar gemaakt. Dit weekend werkten ze deze thema's verder uit in de eerste versie van de aanbevelingen voor het advies.

Om de deelnemers daarbij te helpen, ging er op 16 april een online publieksraadpleging van start. In de raadpleging vraagt het burgerberaad aan Nederland waar het rekening mee moet houden bij het maken van zijn advies. De vragen voor de raadpleging zijn in samenwerking met Team 'Wat vindt Nederland?' vastgesteld. Tijdens de vierde bijeenkomst haalde dit team aanvullende vragen op bij de andere deelnemers. Lees hier meer over op pagina 7 in dit verslag.

In de vijfde bijeenkomst op 17 en 18 mei gaat het burgerberaad de uitkomsten van de raadpleging gebruiken om lastige keuzes te maken en te werken aan een volgende versie van de aanbevelingen.

Zaterdag 12 april

Opening

We zijn bijna op de helft! De voorzitter Nienke Meijer heette iedereen welkom en ging in op de stappen die het burgerberaad gaat zetten. Het werkt vanaf nu aan de aanbevelingen en in september 2025 overhandigt het burgerberaad het advies aan het kabinet en de Tweede Kamer. "In het jaar daarna, tot en met september 2026, organiseren we verschillende

activiteiten zodat jullie kunnen volgen wat de politiek met jullie advies doet. We willen ervoor zorgen dat zowel de politiek als anderen in de samenleving met het advies aan de slag gaan. Daarvoor gaan we naast de politiek, ook het bedrijfsleven en de samenleving nauw betrekken”. Dit weekend waren weer verschillende media aanwezig om het proces te volgen en een aantal deelnemers te interviewen. Ook waren alle Tweede Kamerleden uitgenodigd. Zij zijn ook welkom om op 17 mei langs te komen tijdens de vijfde bijeenkomst, zodat ze zelf kunnen zien hoe het burgerberaad is samengesteld en te werk gaat. Verder hebben we aangeboden om met een paar deelnemers naar Den Haag te komen om in gesprek te gaan met Tweede Kamerleden.

Nienke deelde verder dat ze ziet hoe het publieke debat zich in het algemeen verhardt en vaak draait om overtuigen in plaats van luisteren. Juist daarom is het burgerberaad zo bijzonder. Heel verschillende mensen, die het niet altijd met elkaar eens zijn, ontmoeten elkaar, gaan met elkaar in gesprek en kunnen echt samenwerken. Het zal onderling meer gaan schuren nu de gesprekken over de aanbevelingen steeds inhoudelijker worden. Dit hoort bij het proces en leidt juist tot verdieping. Nienke is erg trots dat het gesprek steeds over de inhoud gaat en niet over personen.

Hulplijnen

Nu het burgerberaad gaat werken aan de eerste versie van de aanbevelingen gaf de gespreksleider de deelnemers mee dat het belangrijk is om niet te focussen op wie er gelijk heeft, maar op wat er mogelijk is. Met het kijken naar mogelijkheden komen we vooruit. Het burgerberaad moet nu spannende keuzes maken die impact hebben. Daarvoor heeft het verschillende hulplijnen tot z'n beschikking:

- Raadpleging: een online vragenlijst aan heel Nederland, waarin alle Nederlanders aan kunnen geven waar zij vinden dat het burgerberaad rekening mee moet houden bij het maken van zijn advies. De raadpleging wordt vormgegeven in samenwerking met Team Wat Vindt Nederland.
- Kinderklimaattop: kinderen en jongeren (9 tot en met 12 jaar en 13 tot en met 18 jaar) gaan tijdens twee aparte dagen in april en mei met elkaar in gesprek over wat zij belangrijk vinden. Zij delen de uitkomsten van hun gesprekken met het burgerberaad op 18 mei. De Kinderklimaattop wordt georganiseerd in samenwerking met Team Kinderklimaattop en o.a. UNICEF Nederland.
- Wetenschap en overheid: informatie ophalen bij de wetenschappelijke en ambtelijke werkgroep over de eerste versie van de aanbevelingen. Bijvoorbeeld: “Gebeurt dit al?” En: “Gaat de rijksoverheid hierover?” Het ophalen van deze informatie gebeurt samen met afgevaardigde deelnemers van het burgerberaad (twee deelnemers per aanbeveling) tussen de vierde en de vijfde bijeenkomst. Tijdens de vijfde bijeenkomst zal een aantal wetenschappers en ambtenaren aanwezig zijn om deze informatie met het burgerberaad te delen.
- Impactanalyse: tussen de vijfde en de zesde bijeenkomst worden de mogelijke gevolgen van de conceptaanbevelingen in kaart gebracht. Zo kan het burgerberaad zien wat de mogelijke gevolgen zijn van zijn advies en de aanbevelingen op de economie, het klimaat, en de maatschappij. Dit helpt bij het maken van keuzes en het verder uitwerken en onderbouwen van de aanbevelingen.

Terugblik eerste helft

In drietallen bespraken de deelnemers in het eerste deel van de ochtend hoe ze de eerste helft van het burgerberaad tot nu toe hebben ervaren.

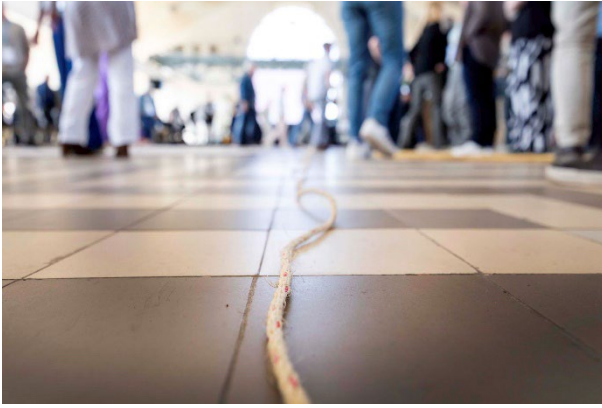

Een greep uit de reacties:

- *“Iedere dag is als een doos vol verrassingen waar je naar uitkijkt. Je weet van tevoren niet hoe het einde van de dag eruitziet, maar gaandeweg die dag komen steeds meer cadeautjes uit die doos.”*
- *“Aan het begin van de dag komt er veel op je af en ben je zoekende en aan het eind vallen alle puzzelstukjes op zijn plek.”*
- *“Het zou mooi zijn als er een kabinetsberaad zou zijn, zodat het kabinet net als ons door één deur kan.”*

Vervolgens werd een oefening gedaan waarbij deelnemers in het midden van de zaal gingen staan wanneer zij zich in een bepaalde stelling herkenden. Het doel van deze oefening was om naast de rijkheid aan verschillen binnen het burgerberaad ook de vele overeenkomsten die deelnemer met elkaar hebben, zichtbaar te maken.

In het volgende onderdeel keek het burgerberaad nog een keer samen naar de vraag die door het kabinet aan het burgerberaad gesteld is: *Hoe kunnen we als Nederland eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat?* Het werd duidelijk dat verschillende mensen verschillende opvattingen hebben over deze vraagstelling en het was belangrijk om dit zichtbaar te maken voordat het burgerberaad aan aanbevelingen ging werken. Aan de hand van een oefening waarbij de verschillende meningen over de vraag naar boven kwamen, ontdekte het burgerberaad nieuwe manieren om naar de vraag te kijken en kwam het tot de conclusie dat ze met elkaar verder kunnen bouwen aan aanbevelingen.

Vertrouwelijkheid

Nienke benadrukte nog een keer dat zij als onafhankelijk voorzitter ervoor zorgt dat er geen inmenging of beïnvloeding is van buitenaf. Nienke zorgt er zo voor dat het burgerberaad onafhankelijk zijn werk kan doen, zonder sturing door of beïnvloeding van politiek, overheid of bedrijfsleven.

Daarbij is het belangrijk dat er in het burgerberaad een open sfeer is en iedereen de ruimte voelt om te zeggen wat hij of zij vindt dat er gezegd moet worden. Deelnemers moeten de ruimte voelen om 'buiten de lijntjes te kunnen kleuren'. Daarom is het enorm belangrijk dat de eerste versie van de aanbevelingen vertrouwelijk is en niet gedeeld worden met de buitenwereld. Zodat het burgerberaad eerst onderling lastige gesprekken kan voeren en ingewikkelde keuzes kan maken, met elkaar, vóórdat media, politiek, bedrijfsleven, of andere belanghebbenden daar iets van gaan vinden. Of mogelijk proberen het advies te sturen of beïnvloeden.

Daarom zijn de eerste versies van de aanbevelingen en de gesprekken daarover in het burgerberaad vertrouwelijk, totdat het burgerberaad zijn advies als eerste zelf overhandigt aan het kabinet en de Tweede Kamer in september.

Aan de slag met thema's en subthema's

Team Rode Draden is tussen de derde en de vierde bijeenkomst vier keer samengekomen. Hun taak was om de verbanden, rode draden en thema's in kaart te brengen uit alle bijeenkomsten van het burgerberaad tot nu toe. Het Team deelde op het podium hoe het op basis van alle gesprekken, interviews met deskundigen, briefjes, video's en stellingen tot de rode draden is gekomen. Een uitdaging hierbij was om dit zo onbevooroordeeld mogelijk te doen, zonder te interpreteren of al invulling te geven. Ook benadrukte Team Rode Draden dat het belangrijk was om niet te snel in oplossingen te denken. Ze zijn op een lijst met thema's en subthema's uitgekomen.

In de middag kozen de deelnemers zelf met welk thema en bijbehorend subthema ze aan de slag gingen. In groepen van ongeveer 7 mensen werd besproken:

- Waarom ze voor dit specifieke thema/onderwerp kozen.
- Wat de vragen en inzichten uit de vorige sessie rondom het thema waren—en wat hiervan direct opgepakt kon worden en wat nog ingewikkeld of spannend was?
- Welke ingewikkelde kwestie we verder met elkaar willen oppakken en uitwerken?

Aan het einde van de zaterdag was er een muzikaal optreden van Isa Zwart en Nelle Sterzoen, die een speciaal nummer hadden gemaakt voor het burgerberaad, gebaseerd op de gesprekken en ervaringen van die dag. Om te vieren dat het burgerberaad nu over de helft is en om iedereen te bedanken voor hun inzet!

Zondag 13 april

Start

De dag begon met een filmpje over het creatieve proces van de schilder Picasso. Dit filmpje liet zien hoe bij het begin van een traject nog niet meteen duidelijk is wat er aan het einde zal staan. Ook in dit burgerberaadproces kan alles nog gaan schuiven. Alles is nog mogelijk. De aanbevelingen die er aan het einde van bijeenkomst staan, zullen waarschijnlijk niet de uiteindelijke aanbevelingen zijn—het is belangrijk dat het burgerberaad in deze fase blijft zoeken naar nieuwe, andere mogelijke oplossingen, ook als het lijkt alsof die misschien al gevonden zijn.

Team Wat vindt Nederland?

Het Team 'Wat vindt Nederland?' legde vervolgens op het podium uit dat ze de afgelopen weken hard gewerkt heeft aan de vragenlijst voor de publieksraadpleging. Ze benadrukten hierbij dat de vragenlijst vooral gaat over wat Nederland belangrijk vindt wanneer er keuzes moeten worden gemaakt en niet zozeer over mogelijke oplossingen.

Inmiddels staat de publieksraadpleging online. Iedereen in Nederland kan deze invullen tot en met 7 mei. Daarnaast vult een panel van 3.000 mensen die samen een afspiegeling van de Nederlandse bevolking zijn de vragenlijst in. Van de open raadpleging is er een speciale versie voor kinderen en een voor jongeren. Het is aan het burgerberaad om zoveel mogelijk anderen aan te moedigen om de vragenlijst in te vullen, thuis, vrienden en familie en op de voetbalclub.

Samenwerking in het burgerberaad

Daarna kwam een ander belangrijk onderwerp naar boven: samenwerking. Samenwerking wordt steeds belangrijker nu het burgerberaad concreet aan de aanbevelingen werkt. Tussen bijeenkomst 2 en bijeenkomst 4 is Team Samenwerking vier keer bij elkaar gekomen om een eerste voorstel te ontwikkelen voor afspraken over samenwerking. Deze hebben ze op het podium toegelicht:

- Luister naar elkaar en geef elkaar de ruimte;
- Focus op de inhoud, niet op de persoon;
- Het is oké om van mening te verschillen;
- Wees nieuwsgierig naar elkaar, stel je oordeel uit en wees positief naar elkaar.

Aan de hand van deze afspraken gingen deelnemers met elkaar in gesprek over hoe ze deze de vorige dag al hadden toegepast en of daar nog extra aandacht voor nodig was. In sommige groepen bleek dat de onderlinge samenwerking al heel goed verliep en sommige groepen gaven aan dat het goed was om hier beter op te letten in hun gesprekken. Ook werd nog aan de afspraken toegevoegd dat het belangrijk is om de eigen overtuiging te blijven bevragen en ermee rekening te houden dat sommige mensen de tijd nodig hebben om zich uit te spreken.

Terug naar de inhoud

De volgende stap voor het burgerberaad was om de draad weer op te pakken en verder te werken aan de aanbevelingen. Aan de hand van een aantal sjablonen werden de deelnemers uitgedaagd om hun ingewikkelde vraagstuk vanuit verschillende kanten te bekijken. De verschillende groepen presenteerden hun eerste inzichten aan elkaar.

Na de lunch ging het burgerberaad in verschillende gespreksrondes verder aan de slag om de aanbevelingen vorm te geven. Tussentijds wisselden ze van groep om ook te werken aan andere aanbevelingen en deze te verrijken met nieuwe inzichten. De nieuwe inzichten die alle deelnemers opdeden, voegden ze vervolgens weer toe aan de aanbevelingen waar ze oorspronkelijk aan hadden gewerkt.

Zo ontstonden de eerste versies van de aanbevelingen.

Aan het einde van de dag werd de aftrap gegeven voor de publieksraadpleging met het maken van een groepsfoto om Nederland te vragen om mee te doen met de raadpleging. Het is belangrijk om zoveel mogelijk Nederlanders te bereiken. Tot slot las Nienke nog een keer de tekst voor van het lied dat de dag ervoor was geschreven voor het burgerberaad ('Kleur mee buiten de lijnen').

